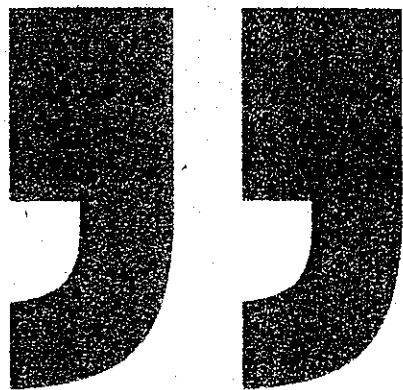

Elemzik a devizaügyek ítéleteit

Az uniós jog csak akkor érvényesülhet egységesen, ha átalakítják az Európai Unió Bíróságát – így vélekedik Osztovits András egyetemi docens. A szakember azt látná jónak, ha a nemzeti bíróságok jogerős döntései ellen – kivételes perorvoslattal – a luxemburgi bírósághoz fordulhatna, akinek az ügyében az uniós jogot alkalmazták. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának tagja lapunknak elmondta: bekérték a devizahitelezéssel összefüggő ítéleteket, s októberig levonják a tanulságokat.

KULCSÁR ANNA

Egy ideje vita zajlik arról: helyesen értelmezik-e a tagállamokban az Európai Unió normáit, s arról is, hogy a közösség fórumai megértik-e az itteni törvényeket. Ön, mint az uniós jog szakértője hogyan látja ezt?

– Még 2008-ban egy fogyasztóvédelmi per bírójaként magam is megkerestem az Európai Unió Bíróságát. Az eljárásban egy lízingcég az elmaradt díjak megfizetését kérte a fogyasztótól. Az iratok áttekintése után azzal az előkérdéssel

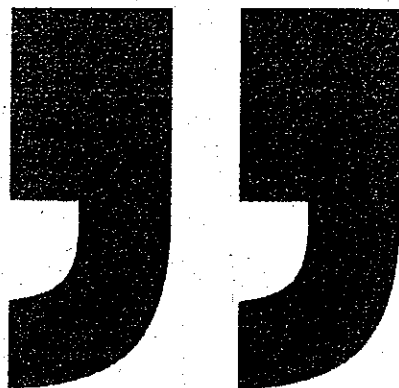
szembesültem, vajon miért nekem kell eljárnom, amikor az alperes, vagyis a fogyasztó lakóhelye egy másik megyében van. A pert rendszerint az alperes lakóhelye szerinti bíróság tárgyalja. Az említett eljárást viszont – az önmaga által kikötött szerződési feltételek alapján – a saját székhelye szerinti bírói fórum előtt kezdeményezte a lízingcég.

– Milyen választ kapott Luxemburgból?

– Sajnos olyan dodonai válasz érkezett, amely egy időre még az addiginál is jobban összekuszálta a hazai joggyakorlatot. A megkeresés mégsem volt felesleges, hiszen a Legfelsőbb Bíróság polgári kollégiuma tavaly decemberben az uniós jogot is figyelembe véve éppen a fogyasztói szerződések jogalkalmazási kérdéseiről alakította ki véleményét. Ennek érvrendszerét a bíróságok felhasználhatják ítélezésükhöz.

– Azóta ismertté vált, hogy a polgári kollégium tisztességtelen szerződési feltételek nyilvánította azt a kikötést, amely szerint a fogyasztó kizárólag a szolgáltatók székhelye szerinti bíróság előtt pereskedhet. Ez hátrányos lehet a nagy cégek számára, nem?

– Ha magánszemélyek kötnek egymással megállapodást, eldönthetik, hogy későbbi esetleges perükben melyik bíróság ítélkezzék. A közműcég, a hitelintézet, a telefontársaság azonban az általános szerződési feltételek alapján nem rendelkezhet úgy, hogy vele csak a saját székhelye szerinti bíróságon lehet pereskedni. Az általános szerződési feltételek kialakításába ugyanis nem vonják be az ügyfeleket. Mindannyian érezzük, milyen hátrány a fogyasztónak, ha a tárgyalás miatt a cég székhelyére kell utaznia.

Példaként említeném meg, hogy Spanyolországban jogszabály zárja ki a fogyasztói perekben az ilyen kikötést.

- Végül is miért fordulhatnak a magyar bírák a luxemburgi ítélkező fórumhoz?

- Azért, hogy a jogalkalmazás egységes legyen. Az uniós jogot ugyanis – például a fogyasztóvédelmi perekben – az egyes nemzeti bíróságoknak, hatóságoknak is alkalmazniuk kell. Ehhez kétség esetén egyetlen konkrét eszközük van: folyamatban lévő eljárásban a vitás uniós jogszabály értelmezését kérhetik az Európai Unió Bíróságától. A luxemburgi testület jogi kérdésekre válaszol, a tagállam bírósága pedig ezt figyelembe véve dönti el az előtte megindított pert. A luxemburgi segítség értékét azonban csökkentik, hogy az uniós fórum eljárásai elhúzódnak, az említett lízingperben csaknem két évig tartott az előzetes döntéshozatal. A magyar bíróságnak kétszer is meg kell gondolnia, hogy felfüggeszti-e a tárgyalást, és vár-e évekig a kinti jogértelmezésre. Idehaza enélkül is gyakori kifogás, hogy az eljárások nem fejeződnek be időben.

- Mi lehet az oka annak, hogy az unió bírósága nehezen felfogható választ küld?

- Tapasztalatom szerint a feltett kérdéseket odakint esetenként nem pontosan fordítják le. Úgy vélem, hogy a 2008-as lízingügyben is ez történt. Az Európai Uniónak nagy előnye ugyan a nyelvi sokszínűség, de ez gyakran hibákhoz vezet, habár az Európai Bíróság költségvetésének túlnyomó része arra megy el, hogy a beérkező beadványokat lefordítsák, s az ítéleteket aztán visszafordítsák a megkeresők anyanyelvére. Nem mindegy, hogy a jogi megfogalmazásokat hogyan ültetik át, már csak azért sem, mert az egyes jogrendszerek más-más jogi kategóriákat alkalmaznak. A kérdést és a választ nem könnyű idegen nyelven pontosan visszaadni.

- Biztos, hogy csak a nyelvi és a szakmai eltérés okoz félreértést az unió és a tagállamok fórumai között?

- Sajnos további alapvető különbözőségek is vannak. Ezt akkor tapasztaltam közvetlenül, amikor tavaly novemberben részt vettem Luxemburgban egy konferencián. Kérték, beszéljek a három évvel ezelőtti lízingper tanulságairól, a kérdésekről és a válaszokról. Elmondtam az

aggályaimat. Az egyik luxemburgi professzor asszony az előadásom végén úgy nyilatkozott, azért nehéz neki megértenie ezt az ügyet, mert ő még nem találkozott tisztességtelen szerződési feltétellel. Kérésére felvettem: vajon nem indokoltan előny-e az, ha a folyószámla-szerződésben kikötik, hogy a kártyahasználatért, a számlavezetésért vagy az átutalásokért külön díjat kell fizetni. Tisztességes-e, ha egyes kölcsönszerződések megkötése előtt például hitelbírálati díjat, folyósítási jutalékot számítanak fel? A luxemburgi egyetemen oktató jogász ezen csak nevetett, azt hitte, kitalált eseteket említettem. Amikor elmondtam, hogy nálunk ez gyakorlat, megdöbbsent, mert ilyesmivel még nem találkozott Luxemburgban. Nem egy példa van rá, hogy azok a nagy cégek, amelyek az Európai Unió tagállamaiban több helyen is jelen vannak, csak Kelet- és Dél-Európában kötnek ki bizonyos szerződési feltételeket. Hatósági tiltás miatt nyugaton ezeket már nem alkalmazzák. Esetenként a perekben is látom, milyen általános szerződési feltételeket íratnak alá egyes szolgáltatócégek az ügyfelekkel.

- A magyar hatóságok eszerint manapság még nem tudják elejét venni a tisztességtelen gyakorlatnak.

- Magam is így látom. Akkor működhet a fogyasztóvédelem hatékonyabban, ha a hatalmi ágak nem egymásra várnak, hanem saját hatáskörében mindegyik igyekszik a fogyasztóvédelmi szempontokat figyelembe venni. Megítélésem szerint a magyar hatósági, bírósági gyakorlat egészében véve fáziskésésben van. A fogyasztóvédelem állapota Nyugat-Európában körülbelül húsz évvel ezelőtt volt olyan, mint amilyen most nálunk. Ott már inkább enyhítenek a fogyasztókat védő szabályokon, hiszen az elmúlt két évtizedben sikerült elérniük, hogy a szolgáltatók ne is próbálkozzanak bizonyos szerződési feltételekkel. Ez a folyamat idehaza nem zajlott le, csak az uniós csatlakozással kezdődött el, és meg is rekedt az akkori színvonalon. Meglátásom szerint ezen kíván változtatni a Kúria a joggyakorlat egységét szolgáló eszközeivel.

- A kölcsönfelvevők számos pert indítottak az elmúlt hónapokban hitelintézetek ellen. Az EU fogyasztóvédelmi szabályaira hivatkozva tavaly ősszel egy ilyen

perben a Legfelsőbb Bíróság is állást foglalt, bár új eljárást rendelt el. A legutóbbi hírek szerint a Kúria joggyakorlat-élmző csoportja vizsgálni fogja ezt a témakört. Mi várható ettől?

– A Kúria elnöke által felállított elemzőcsoport – amelynek magam is tagja vagyok – bekérte a devizahitelezéssel összefüggő jogerős ítéleteket. Feldolgozásukkal várhatóan októberre végzünk. Valóban van néhány olyan kérdés – köztük az egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége –, amely már a Legfelsőbb Bíróságot is megjárta. Ezt a témakört is áttekintjük. A folyamat végén a polgári kollégium foglal állást, és – szükség szerint – jogegységi határozat is hozható. Sosem késő ezzel az ügykörrel foglalkozni: ha annyit elérünk, hogy a tisztességtelen szerződéses gyakorlat legalább helyenként megszűnik, már volt értelme a vizsgálódásunknak.

– Egyik előadásában ön nemrégiben felvetette: korszerűsíteni kellene az Európai Unió Bíróságát. Mire alapozza ezt?

– A négy éve elfogadott lisszaboni szerződés bővítette, átalakította az uniós intézmények, köztük a parlament hatáskörét, az Európai Unió Bíróságának jogkörét azonban alig érintette. Az eredeti elképzelés az Európai Gazdasági Közösség alapításakor, az 1950-es években az volt: húsz éven belül meg kell teremteni a lehetőséget, hogy a nemzeti bíróságok jogerős döntései ellen a luxemburgi bírósághoz fordulhasson, akinek az ügyében odahaza az uniós jogot alkalmazták. Most ennek a megvalósítását javaslom, hiszen az EU joga csak akkor érvényesülhet egységesen Európa-szerte, ha mód van rá, hogy az uniós bíróság – kivételesen, rendkívüli perorvoslat formájában – utólag véleményt nyilvánítson az ügyekben. Ehhez – többek között – növelni kell a bírák számát.

– Az Európai Unió Bírósága a tagországok jogalkotását, joggyakorlatát is megítélheti, végső soron dönthet például a kötelezettségzegési ügyekben. Egyebek közt eljárás indult a bírák nyugdíjszabályai miatt is.

– Az ilyen, kötelezettségzegési eljárásokat a bizottság indíthatja el a tagállammal szemben vagy az egyik tagállam a másik ellen. A folyamat különféle egyeztetési szakaszokból áll, és nem

mindig jut el a bírósáig. A per megindítása előtt a bizottság rendszerint akkor is alaposan mérlegel, ha biztos az álláspontjában, hiszen a lépésnek lehetnek bel- és külpolitikai hatásai is. A Magyarország ellen kezdeményezett kötelezettségzegési eljárások kilencven százaléka jogtechnikai jellegű. A legutóbbiak közül a bírák nyugdíjazásával kapcsolatos kifogás ügyében felvethető: melyik vetülete tartozhat az uniós jog körébe, és melyik az, amelyik már az állam kizárólagos jogalkotási hatáskörét, szuverenitását fészegeti? A bírósági szervezetrendszer vagy a közigazgatás kialakítása eddig egyértelműen a nemzeti szuverenitás fogalmkörébe tartozott. Fel sem merült, hogy a bizottság ilyeneket vizsgáljon. Az, hogy most mégis erre az útra lépett, újdonságnak tekinthető, s ha a bíróság mondja ki a végső szót, akkor az eset ennek joggyakorlatában is mérföldkő lesz.

– A bizottságot beperelheti a tagállam?

– Van erre lehetőség. Amikor a bizottság elmarasztalja a tagállamot, az állam kérheti a bíróságtól a határozat megsemmisítését. Akkor is indítható eljárás, ha a bizottság nem hoz döntést, hanem hallgat. Ilyenkor a tagállam annak megállapítását kérheti, hogy a bizottság nem tett eleget döntéshozatali kötelezettségének.

Osztovits András harminchat éves. Az ELTE jogi karán szerzett diplomát, majd PhD-fokozatot. 2012-ben habilitált a Széchenyi István Egyetemen. 2002 és 2003 között a heidelbergi Institut für ausländisches und internationales Privat- und Wirtschaftsrecht kutatója volt. Jelenleg tanszékvezető egyetemi docens a Károli Gáspár Református Egyetem Európai Jogi és Nemzetközi Jogi Tanszékén. 2000 és 2005 között a Budaörsi Városi Bíróságon fogalmazó, majd titkár, 2006-tól a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság polgári ügyszakos bírója. 2009-től a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumába berendelt bíró. 2008-tól a Jogi Szakvizsga Bizottság tagja. Több mint negyven tanulmány, könyvrészlet szerzője, főbb munkái: Az előzetes döntéshozatali eljárás legfontosabb elméleti és gyakorlati kérdései, illetve Az Európai Unió és az Európai Unió működéséről szóló szerződések magyarázata. Nős, hat gyermeke van.